

ROZDÍL V DUŠEVNÍM ZDRAVÍ VETERÁNŮ ŽIJÍCÍCH O SAMOTĚ A VE SPOLEČNOSTI

Váleční veteráni představují z hlediska výskytu duševních poruch jednu z výrazně ohrožených skupin populace. Kromě PTSD a depresivně-úzkostné problematiky je v poslední době diskutována i tendence k patologickému hráčství („*gamblingu*“), kterou MKN-10 řadí mezi nutkavé a impulzivní poruchy (Ústav zdravotnických informací a statistiky, 2020). Autoři Dighton et al. (2022) ve své studii zjišťovali prevalenci patologického hráčství u britských veteránů. Daný výzkum prokázal silné tendence ke *gamblingu* u příslušné skupiny populace oproti kontrolní skupině. V případě veteránů jde o častý způsob úniku před stresem či závažnějšími duševními obtížemi. Patologické hráčství se u nich vyskytuje z 43 %. Další důležité zjištění představuje fakt, že u dané skupiny se daleko častěji než PTSD (8,6 %) vyskytuje C-PTSD (26,6 %), které představuje komplexní formu posttraumatické stresové poruchy. Daná diagnóza pravděpodobně reprezentuje hlavní příčinu výše popsaných obtíží.

Duševní zdraví veteránů představuje často diskutované téma řady výzkumů. Samota znamená v případě této skupiny populace důležitý rizikový faktor pro rozvoj duševních obtíží. Zvýšená osamělost a izolace se vyskytuje především u veteránů s diagnózou PTSD. Pocity odcizení prohlubuje i vnímané nepochopení ze strany civilistů. Z toho důvodu preferují veteráni přítomnost jiných lidí s válečnou zkušeností (Wilson, Hill & Kiernan, 2018). Výzkumy ukazují, že samota představuje zvláště velkou zátěž pro starší veterány. Příležitostné či časté pocity osamělosti udává zhruba 56,9 % z nich. Pomocí škály *UCLA Loneliness Scale* bylo zjištěno, že veteráni, kteří udávali pocitování samoty, byla trojnásobně větší pravděpodobnost aktuálního výskytu suicidálních myšlenek (Straus et al., 2022). Deprese způsobená prožívanou samotou též snižuje ochotu vyhledat pomoc (Teo et al., 2018).

Na základě zmíněných poznatků se lze domnívat, že existuje rozdíl v duševním zdraví veteránů, kteří bydlí osamocně, oproti těm žijícím ve společnosti druhých. Pro řešení dané hypotézy lze využít Hotellingova testu pro dva nezávislé výběry, který představuje jednu z variant MANOVY. Jde o zobecnění analýzy rozptylu (ANOVY), přičemž se používá v případech, kdy chceme zjistit, zda má určitý regresor vliv na změny skupiny závislých proměnných (Dostál, 2016). K ověření stanovené hypotézy lze využít datového souboru z výzkumu Dightona et al. (2022). Autoři zde pracovali s početným výběrovým souborem ($n=2\ 185$). Daný dataset byl rozdělený na experimentální skupinu veteránů (47,4 %) a kontrolní skupinu obyvatel bez zkušenosti s armádou (52,5 %). Data bylo nutné zredukovat pouze na skupinu veteránů. Po zmíněné úpravě a důkladném očištění sestával datový soubor z 1024 subjektů.

Závislé proměnné:

- Závislé proměnné tvoří skupina testů zaměřujících se na duševní zdraví. Konkrétně jde o **PHQ-9**, který se používá jako screening pro depresi. Dále **GAD-7** zaměřený na prevalenci příznaků generalizované úzkostné poruchy a test odhalující symptomy PTSD známý pod zkratkou **ITQ**.

Regresory:

- Grupovací proměnnou představuje v daném případě nula jedničkový regresor, zaměřující se na to, zdali respondent **bydlí sám (0)** či **v přítomnosti někoho dalšího (1)**.

Po provedení mnohonásobného t-testu pro dva nezávislé výběry se všechny závislé proměnné ukázaly jako signifikantní, vzhledem k regresoru bydlení o samotě (0) či ve společnosti (1). Konkrétní výsledky podrobněji shrnuje tabulka 1.

Tabulka 1: Průměry, směrodatné odchytky a statistická významnost závislých proměnných

	M (1)	M (0)	t	p	SD (1)	SD (0)	F	p
PHQ-9	8,271	10,459	-4,072	0,000	6,077	7,794	1,645	0,000
GAD-7	6,423	7,343	-2,058	0,039	5,087	6,335	1,551	0,000
ITQ	11,660	14,458	-3,476	0,000	8,816	10,220	1,344	0,014

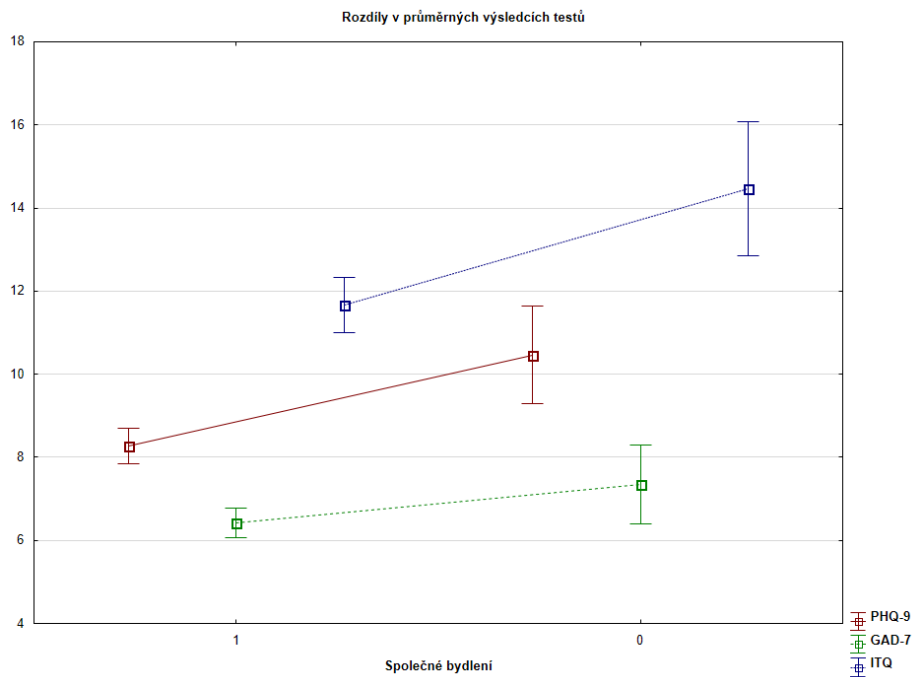
Signifikantní výsledek přivedlo i ověření skrze Hotellingův test. Fisherova F statistika zkoumající platnost H_0 , která tvrdí, že mezi skupinami není rozdíl, odhalila p hodnotu 0,000 ($p < 0,05$). H_0 lze tedy v daném případě zamítnout. Shrnutí lze nalézt v tabulce 2.

Tabulka 2: Hotellingův test

T²	F (3,837)	p
30,1926	10,040	0,000

Rozdíl mezi skupinami lze vyjádřit pomocí průměrných hodnot v testech PHQ-9, GAD-7 a ITQ. Podrobnější shrnutí rozdílů v průměrech jednotlivých testů mezi skupinami veteránů žijících o samotě (0) a ve společnosti (1) nabízí graf 1.

Graf 1: Rozdíly v průměrných výsledcích testů

Dané výsledky poukazují na rozdíl v duševním zdraví, měřeném pomocí testů PHQ-9, GAD-7 a ITQ, v případě veteránů žijících o samotě (0) a ve společnosti (1). Průměrné hodnoty výsledků v testech u daných dvou skupin poukazují na vyšší skóry skupiny veteránů žijících o samotě (0), oproti těm žijícím s druhými (1). Limitem daného zjištění je však chybění doplňujících informací. Studie Dightona et al. (2022) například neobsahuje informace o psychosociální síti veteránů. Samostatné bydlení neznamena nutně nepřítomnost sociálních vztahů, a naopak bydlení společné to, že daný jedinec neabsentuje širší síť blízkých osob. Daný fakt by bylo potřeba zohlednit v dalších výzkumech.

ZDROJE

Dighton, G., Wood, K., Armour, C., Fossey, M., Hogan, L., Kitchiner, N., ... & Dymond, S. (2022). Gambling problems among United Kingdom armed forces veterans: Associations with gambling motivation and posttraumatic stress disorder. *International Gambling Studies*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/14459795.2022.2063923>

Dostál, D. (2016). *Mnohorozměrné statistické metody v psychologii*. Získáno 26. března 2023 z https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/soubory/skripta_mnohorozmerna_statistika.pdf

Straus, E., Norman, S. B., Tripp, J. C., Tsai, J., Sippel, L. M., Jeste, D. V., ... & Pietrzak, R. H. (2022). Behavioral epidemic of loneliness in older US military veterans: results from the 2019-2020 national health and resilience in veterans study. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 30(3), 297-310. <https://doi.org/10.1016/j.jagp.2021.07.006>

Teo, A. R., Marsh, H. E., Forsberg, C. W., Nicolaidis, C., Chen, J. I., Newsom, J., ... & Dobscha, S. K. (2018). Loneliness is closely associated with depression outcomes and suicidal ideation among military veterans in primary care. *Journal of affective disorders*, 230, 42-49. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.01.003>

Ústav zdravotnických informací a statistiky (2020). *Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: Desátá revize*. Získáno 22. března 2023 z <https://www.uzis.cz/res/f/008277/mkn-10-tabelarni-cast-20200101.pdf>

Wilson, G., Hill, M., & Kiernan, M. D. (2018). Loneliness and social isolation of military veterans: systematic narrative review. *Occupational medicine*, 68(9), 600-609. <https://doi.org/10.1093/occmed/kqy160>